שאלות ותשובות בהלכה

מהו ההבדל היסודי בין ארבעת אבות הנזיקין: אש, אבנו, סכינו ומשאו?

מתוך שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א בדיני ממונות, נזיקין והלכות גזילה

אש מוגדרת כנזק המתרחש על ידי דבר שנע ומתווך על ידי כוח חיצוני (כמו רוח מצויה), בעוד שאבנו, סכינו ומשאו הם חפצים דוממים שהונחו במקום גבוה ונפלו מחמת רוח מצויה והזיקו – והמשותף לכולם הוא שהם מוגדרים כ"כוח כוחו" של האדם שחייב לשמרם.

בבית המדרש ליבנו את הגדרים הללו:

- **אש (הנעה עצמית):** אש היא מזיק בעל אופי דינמי. האדם מדליק את הגחלת, אך האש "נוסעת" ומתפשטת למרחקים באמצעות הרוח. חכמים נחלקו בגמרא האם "אש משום חציו" (כאילו האדם זרק חץ ישיר) או "אש משום ממונו" (כמו שורו שמסתובב ומזיק). להלכה פוסקים ששני הדינים קיימים בהתאם לאופי הנזק.
- **אבנו סכינו ומשאו (נפילה דוממת):** חפצים אלו הם סטטיים במהותם. האדם לא הניע אותם באופן אקטיבי לעבר הניזק, אלא הניח אותם בראש גגו, והרוח המצויה הפילה אותם מטה. תוספות בסנהדרין (וכן הובא בשיעורי הרב) קובעים כי חפצים אלו נחשבים כתולדה של אש, משום שמדובר בממון של אדם, שיש בו פוטנציאל להזיק על ידי כוח חיצוני שכיח, והבעלים פשע בשמירתם.

התשובות נערכו על פי שיעורי הרב אלחנן פרץ שליט"א ועל פי פסקים שקיבל מאת הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל ומגדולי הפוסקים, והן לעיון בלבד. אין לסמוך על האמור כאן להלכה למעשה, ובשאלה פרטית יש לפנות לרב או לבית הוראה.

הוראת המשפט

בית מדרש להכשרת דיינים ומורי הוראה

לימודי הלכה ברמה גבוהה ועיון ישיבתי מעמיק על פי גדולי הפוסקים, בראשות מורנו הרב אלחנן פרץ שליט"א, גאב"ד "חוקת משפט".

שימוש בדיני תורה בפועל ותעודת הסמכה בסיום המסלול · שיעור חושן משפט בכל יום שלישי בערב, שכונת רוממה, ירושלים

חפשו בגוגל: "בית הוראה הוראת המשפט"

סרקו את הקוד
לאתר הוראת המשפט

להרשמה ולפרטים: 02-62-60-680 · horat-hamishpat.co.il

© 2026 הוראת המשפט · כל הזכויות שמורות